

SCHIFF ANDRÁS SZÓLÓKONCERTJE A 2024. ÉVI SALZBURGI PÜNKÖSDI FESZTIVÁLON

Schiff András, Salzburg, 2024
(2024 © SF/Marco Borrelli)

1987-től csaknem egy évtizedig Salzburgban élt, de bárhol tölti élete nagyrészét, rendszeresen visszatér a fesztiválvárosba, ahol megbecsülés mellett rajongó szeretet is övezi. Szólistaként, kamaramuzsikusként, s az általa 1999-ben alapított kamarazenekar, a Cappella Andrea Barca élén dirigensként egyaránt megkülönböztetett érdeklődés fogadja. Rendszeres közreműködője a különböző fesztiváloknak. Idén a Mozart Héten a Mozarteumban, a Püünkösdi Ünnepi Játékok programjában pedig a Haus für Mozartban lépett fel.

A magyar zenerajongó számára mindig öröm anyanyelvét hallani a külföldi rendezvények helyszínein. Schiff András hangversenyei zarándokok sokaságát vonzzák, köztük olyan látogatókat is, akik kizárólag egy hangverseny élményéért utaznak a rendezvény helyszínére. Ismerős – akár csak látásból ismerős – arcok a nézőtéren, és megannyi ismeretlen, hasonlóképp lelkes honfitárs. Megerősíti ez a jelenség, hogy sokan vannak/vagyunk, akik nélkülözhetetlennek tartják az élőzene hallgatását olyan korban is, amikor a világhálón szinte minden, szinte mindig hozzáférhető. (De csak „szinte”!) Az élőzene élménye olyan kategória, amely nem lecserélhető, nem váltható fel a konzervzenék csúcsteljesítményeivel sem.

Schiff András, Salzburg,
(2024 © SF/Marco Borrelli)

A Schiff-koncertek visszaidéznek a fesztiválok egykori aranykorát – amikor a „csak most, csak itt” kizárólagossága fokozta az események értékét-élményét. A változó időben módosulnak a lehetőségek, feltételek. Sokat köszönhetünk a koprodukciós vállalkozásoknak, amelyek jóvoltából megsokszorozódik a közvetlen élményszerzés lehetősége, és főként, felbecsülhetetlen az előadásokat megörökítő felvételek (audio és főként: video) haszna. Schiff koncertjei viszont mindig egyszerűségükkel hatnak, akkor is, ha ugyanazt a műsort sokszor, sokhelyütt játssza. Az újrajátszás ugyanis sohasem reprodukció a részéről, s ennek következtében az újrhallgatás is mindig jelenidejű hatást jelent.

Az idei Pütkösd Fesztivál jeligeje: „Tutto Mozart”, vagyis a művészeti vezető Cecilia Bartoli ezúttal szinte kizárólag Mozart-művekkel csábította a Mozartstadtbba a közönséget (a kivételt a záró Operagála jelentette, amelynek apropóját Domingo salzburgi fellépéseinek félévszázados jubileuma adta). A Haus für Mozart 2024. május 20-án, Pütkösd hétfőn adott otthont Schiff András matinékonzertjének.

Öröndetes érdeklődés, ami javarészt a zongoraművésznek szól. Mozart-zenét, így zongoraműveit hallgatni is megannyi alkalom kínálkozik az évadok során Salzburgban – itt és most viszont Schiff András közvetíti az istenáldotta tehetség műveit. Az előzetes program csak nagy vonalakban sejtette a konkrét műsort – de ez is elégségesnek bizonyult (miként Budapesten is Szokolovot hallgatni megyünk a Müpába, szinte függetlenül attól, hogy mit játszik – hogy csak egy kézenfekvő analógiát említsek). A szokásosan igényes kiállítású, tartalmas

Schiff András, Salzburg 2024
(© SF/Marco Borrelli)

műsorfüzetben is hiába kerestük a műsort; azt a közönséggel remek kontaktust kialakító művész felkonferálásából tudtuk csak meg. Schiff András egészen kivételes atmoszférát tudott teremteni: a többszintes teremben helyet foglaló hallgatóság minden tagja személyesen megszólítva érezte magát, amiben természetesen része volt az érdeklődő hozzáállásnak is. Schiffnél a mikroport sem zavart (ritka dolog!); ily módon beszédének hangerejével megőrizhette azt az intimitást, amellyel kis társasághoz szólt volna, miközben minden szava jól érthetően jutott el a terem bármely részébe. Nem időtöltésből beszélt – beavatás részesei lehetünk, olyan, más úton-módon ilyen rövid idő alatt aligha megszerezhető tudásra (tájékozottságra, ismeretanyagra) tehattünk szert, amelynek birtokában talán méginkább ráhangolódhattunk a műsorszámokra.

Mintegy mottóként Schiff András egy háromszólamú *ricercare*-t játszott Bach *Musikalisches Opfer*jéből, amely szervesen kapcsolódott a folytatáshoz, a *c*-moll fantáziához. Dallam-rokonságokra hívta fel a figyelmet a művész, ismételten megerősítve, hogy a Mozart-zene értéséhez az operák ismeretén keresztül visz az út. Elengedhetetlen ez az előadóknak csakúgy, mint a hallgatóknak. Az élet és az életmű összefüggéseinek ismeretében egy szonátából (*F*-dúr, K. 494) az első két tételt játszotta el, mondván, a zárótétel hozzáillesztésével a konvenciókhoz alkalmazkodott Mozart. Hallhattuk az utolsó előttiként komponált *B*-dúr szonátát (K. 570), majd – utalva arra, hogy Bécsben van *Swieten báró* gazdag kottatárának köszönhetően behatóan foglalkozhatott a barokk (kontrapunktikus) stílussal Mozart – felidézte azt a *gigue*-tételt, amelyet afféle *Hommage à Bach*ként komponált Lipcsében 1789. május 16-án (235 éve

Schiff András, Salzburg 2024
(© SF/Marco Borrelli)

és 4 napja). S ha már gigue, ráhangolásként eljátszotta J. S. Bachtól az 5. francia szvit zárótételét is.

Az a-moll Rondóval folytatta a műsort a szünet után, kitérve a hangnemválasztások érdekességére, csakúgy mint a melankóliára, amelyben a Schuberttel való lelki rokonságot véli felfedezni. A zárószámmal (c-moll szonáta) szimbolikusan visszatért a kiinduló hangnemhez. Kiérezhette az őszinte köszönetet a lelkes tapsból – feszültségoldásként előbb az úgynevezett Facile-szonáta nyitótételét adta ráadásként, majd búcsúzásként az utolsó szonáta lassú tételét választotta. Csendes zene – de a siker aligha mondható csendesnek. A hallgató lelkébe viszont béke költözött, e lebilincselő egyszerű zenélésmód hatására. Mert amit Schiff művel, valamiképp több mint zongorázás. Tér-idő korlátok nélküli társalgás szellemóriásokkal (musica humana), amely minden bizonnyal gazdagítja az emberi érzékszervekkel nem észlelhető musica mundanát.

A mindenkori salzburgi közönség szeretete a holdudvarát jelenti azoknak a hivatalos-szakmai elismeréseknek, amelyekkel a város hozzájárult Schiff András művészi méltatásához: 2012-ben a Mozart Alapítványtól a Mozart-medál aranyfokozatát kapta (együttese pedig fennállásának 20. évfordulóján, 2019-ben részesült ebben), 2023 augusztusában pedig az Ünnepi Játékok keretében a 66. fellépése alkalmából lett a „Festspielnadel mit Rubinen” birtokosa.

Schiff András, Salzburg 2024
(© Nadja Sjostrom)

E koncerten a művész a mahagónifából készült, látványként is gyönyörű, hangzását tekintve Hammerflügel-érzetet keltő Bösendorfer koncertzongoráján játszott (Model 280VC).

Bő két órában varázslatos időutazás – majd folytatódott az élet, a maga megszokott medrében, verőfényes napsütésben. Gratis-ajándék mindazoknak, akik elzarándokoltak – Michel Parouty könyvének címét idézve – az „Isten kegyeltjéhez”.

Fittler Katalin

